

Nr 226.

Av herr **Herlitz**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 122, angående anordnande av utvidgad statskontroll å fartygs sjövärdighet m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 122 angående anordnande av utvidgad statskontroll å fartygs sjövärdighet m. m. föreslås och motiveras (sid. 69—74) anställande av en särskild åklagare, benämnd sjöåklagare, som skall hava att väcka och, i vissa fall, utföra åtal å brott och förseelser mot föreskrifter angående sjöfartssäkerheten. Behovet av en dylik åtalsmyndighet framhölls redan av 1877 års sjöfartssäkerhetskommitté; och ytterligare erinrades därom i motiven till det kommittéförslag, som ligger till grund för nu gällande sjölag.

Vid angivande av sjöåklagarens uppgift har chefen för finansdepartementet i huvudsak hänfört sig till den uppfattning, som gjort sig gällande hos kommerskollegiikommittén och departementalkommitterade. Jämte uppdraget att fungera såsom juridiskt biträde åt kommerskollegium vid den förberedande rättsprövningen i dylika ärenden har sjöåklagaren ansetts böra erhålla till åliggande att i viss utsträckning medverka vid själva utkrävandet av det rättsliga ansvaret.

Denna medverkan har man tänkt sig anordnad på följande sätt:

Gemensamt med den nautiske assistenten har sjöåklagaren att utarbeta en fullständig vägledning för åtals utförande. I samband med överlämnande av ett ärende för åtals anställande genom vederbörande allmänna åklagare bör uttryckligen givas tillkänna, att denne äger hos kommerskollegium påräkna att på begäran erhålla all nödig ytterligare vägledning vid åtalets anhängiggörande. Allmänna åklagaren kommer alltså formellt att uppträda på eget ansvar, om än detta bliver i realiteten väsentligt minskat.

Då emellertid den eventualiteten ej är helt utesluten, att en allmän åklagare avböjer ett åtal, om vars anställande han av kommerskol-

legium anmodas, bör sjöåklagaren erhålla befogenhet att omedelbart själv utföra åtal. Denna befogenhet har dock ansetts åtminstone tillsvidare böra begränsas att avse dels sådan eventualitet, som nyss angivits, dels vissa undantagsfall, då med hänsyn till en föreliggande åtalsfrågas mera invecklade beskaffenhet och svårighet att å viss ort erhålla kompetent åklagare för dess utförande provas lämpligt att i stället anlita sjöåklagaren. Förordnande för denne bör dock för varje särskilt fall lämnas av kommerskollegium. Kommittéerna ansågo nämligen varken tillrädligt eller behövt att redan från början, innan någon erfarenhet föreligger om konsekvenserna i förevarande hänseende av den nya sjöfartssäkerhetslagstiftningen, upprätta en central åklagarmyndighet, utrustad med den självständighet och fristående befogenhet, som sjöfartssäkerhetskommittén avsett med sitt förslag om anställande av en särskild åklagare.

Av en sjöåklagare med så begränsad befogenhet som enligt kungl. propositionen kan emellertid enligt min mening icke påräknas den kraftiga hjälp vid utredning av orsakerna till en sjöolycka, som är av behovet påkallad. Den skissering av sjöåklagarens ställning, som sjöfartssäkerhetskommittén lämnat (se kungl. propositionen nr 122, sid. 69, 70), synes mig ungefär träffa det rätta. Dock vill jag särskilt påpeka, hurusom det synes synnerligen önskvärt, att i särskilt viktiga fall sjöåklagaren må kunna beredas tillfälle att, helst åtföljd av den nautiske assistenten, personligen infinna sig vid sjöförhör. Den utredning, som därvid åstadkommes, är ofta för att ej säga oftast av den grundläggande betydelse, att fel eller försummelser, som därvid begås, äro synnerligen svåra att vid sakens fullföljande i åtalsväg få rättade. Detta beror bland annat därpå, att de vittnen, som äro tillgängliga vid sjöförhöret, sedan skingras åt alla håll. Av en rådstuvurätt och dess sakkunniga biträden, som kanske ytterst sällan få tillfälle att handlägga ett sjörättsmål, kan man ej förvänta tillräcklig erfarenhet och vana att genom erforderliga frågor framleta sanningen. Knappast i någon kategori av rättegångssaker är det av större vikt än i sjörättsmål, att vittnesförhöret ledes med energi och insikt. Och att utredningen i detta avseende skall främjas genom sjöåklagarens direkta ingripande, synes mig uppenbart. Det kan för övrigt ifrågasättas, om icke för sådana fall, då sjöåklagaren icke kan personligen inställa sig, t. ex. till följd av ortens avlägsenhet och tidens knapphet, det borde beredas kommerskollegium möjlighet att anlita annan särskilt sakkunnig person i stället för allmänne åklagaren i orten.

Om den uppfattning, jag sålunda sökt göra gällande, skulle befinnas riktig och sjuåklagaren sålunda anses böra erhålla väsentligen vidgade åligganden och därtill ofta behöva företaga längre eller kortare resor och om vidare man vill bereda möjlighet att anlita utomstående biträde, lär det av chefen för finansdepartementet beräknade belopp 3,000 kronor icke vara tillfyllest. Till arvode åt sjuåklagare samt bestridande av resekostnader ävensom till arvode å tillfälliga arbetskrafter torde böra beräknas förslagsvis 10,000 kronor, och får jag därför vördsamt föreslå

att det av Kungl. Maj:t i kungl. proposition nr 122 äskade belopp 171,400 kronor måtte med 7,000 kronor höjas till kronor 178,400, med rätt för Kungl. Maj:t att därav under år 1914 förskottsvis anvisa 4,000 kronor.

Stockholm den 26 juni 1914.

Karl Herlitz.